

FOYDALANUVCHI AXBOROT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHDA KUTUBXONALARNING ROLI

Marjan Xudaybergenova Baltabaevna

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Nukus filiali "Texnogen
va san'atshunoslik" fakulteti "Kutubxona faoliyati" kafedrası mudiri

Abdullaeva Nurjamal Maxsudovna

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Nukus filiali "Texnogen
va san'atshunoslik" fakulteti "Kutubxona axborot faoliyati" ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada foydalanuvchi axborot madaniyatini shakllantirishda kutubxonalarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Kutubxonalar foydalanuvchilarga axborot resurslaridan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish, ma'lumotlarni topish, baholash, tizimlashtirish va to'g'ri ishlatish qobiliyatlarini oshirish imkonini beradi. Maqolada an'anaviy va raqamli kutubxona xizmatlari, kutubxonachilar tomonidan o'tkaziladigan treninglar, seminarlar va interaktiv mashg'ulotlar orqali foydalanuvchilarning axborot madaniyati shakllanishi ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: axborot madaniyati, kutubxona, foydalanuvchi, raqamli resurslar, kutubxonachilik, ma'lumotlarni boshqarish.

Аннотация: В статье анализируется роль библиотек в формировании информационной культуры пользователей. Библиотеки предоставляют пользователям возможность развивать навыки эффективного использования информационных ресурсов, поиска, оценки, систематизации и правильного применения информации. Рассматривается использование традиционных и цифровых библиотечных услуг, тренингов, семинаров и интерактивных занятий, проводимых библиотекарями, для формирования информационной культуры пользователей.

Ключевые слова: информационная культура, библиотека, пользователь, цифровые ресурсы, библиотечное дело, управление информацией.

Annotation: This article explores the role of libraries in developing users' information literacy. Libraries provide opportunities for users to enhance skills in effectively accessing, evaluating, organizing, and using information. The paper examines how traditional and digital library services, training sessions, seminars, and interactive activities conducted by librarians contribute to the formation of users' information literacy.

Keywords: information literacy, library, user, digital resources, librarianship, information management.

Kutubxonalar foydalanuvchilarning axborot madaniyatini shakllantirishda markaziy rol o'ynaydi. Ular foydalanuvchilarga axborot resurslariga to'g'ri kirish, ma'lumotlarni saralash va tahlil qilish, shuningdek, zamonaviy texnologiyalar yordamida ma'lumotlarni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatini beradi. An'anaviy kutubxonalarda foydalanuvchilar kitoblar, jurnallar va ensiklopediya kabi manbalardan foydalangan holda axborotga bo'lgan qiziqishni oshiradilar. Raqamli kutubxonalar esa elektron kitoblar, maqolalar, ma'lumotlar bazalari va interaktiv resurslar orqali foydalanuvchiga tezkor va qulay kirish imkoniyatini yaratadi. Kutubxonachilar tomonidan tashkil etilgan seminarlar, treninglar va interaktiv mashg'ulotlar foydalanuvchilarning axborotni aniqlash, baholash va ishlatish qobiliyatlarini mustahkamlaydi, bu esa ularning mustaqil va samarali axborot faoliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, foydalanuvchilarning axborot madaniyati oshishi kutubxona xizmatlarining sifatini va samaradorligini ham oshiradi, axborot resurslaridan foydalanishni samarali qiladi va ta'lim hamda ilmiy faoliyatni qo'llab-quvvatlaydi. Natijada, kutubxonalar foydalanuvchilarning ilmiy, ta'limiy va madaniy ehtiyojlarini qondirishda markaziy vosita sifatida xizmat qiladi va axborotga ongli yondashuvni shakllantiradi.

Foydalanuvchi axborot madaniyatini shakllantirish jarayonida kutubxonalar foydalanuvchilarga axborot resurslaridan samarali foydalanish, ma'lumotlarni tanlash, tahlil qilish, tartibga solish va integratsiyalash ko'nikmalarini rivojlantirishda asosiy rol o'ynaydi. An'anaviy kutubxonalar foydalanuvchilarga kitoblar, jurnallar va ensiklopediya kabi bosma materiallarni o'rganish orqali bilimlarni chuqurlashtirish va madaniy savodxonlikni oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli kutubxonalar elektron kitoblar, maqolalar, onlayn ma'lumotlar bazalari va interaktiv resurslar orqali foydalanuvchilarga tezkor, qulay va individual izlanish imkoniyatini taqdim etadi. Kutubxonachilar tomonidan o'tkaziladigan seminarlar, treninglar va interaktiv mashg'ulotlar foydalanuvchilarning axborotni qidirish, baholash va ishlatish ko'nikmalarini mustahkamlaydi, bu esa ularning mustaqil va samarali ilmiy faoliyatini rivojlantiradi. Shu tarzda, kutubxonalar foydalanuvchilarning axborot madaniyati darajasini oshirish, ilmiy va ta'limiy faoliyatni qo'llab-quvvatlash hamda axborotga ongli yondashuvni shakllantirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Integratsiyalashgan kutubxona xizmatlari foydalanuvchiga bilim olish jarayonini interaktiv, samarali va qiziqarli qilish imkoniyatini beradi, bu esa zamonaviy ta'lim va ilm-fan tizimida kutubxonalarni markaziy o'rinlarda faoliyat yuritishga undaydi.

Foydalanuvchi axborot madaniyatini shakllantirishda kutubxonalar markaziy ahamiyatga ega bo'lib, ular foydalanuvchilarga axborotni to'g'ri topish, baholash, tizimlashtirish va samarali ishlatish ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. An'anaviy kutubxonalar foydalanuvchilarga kitoblar, jurnallar, ensiklopediya va boshqa bosma manbalarni o'rganish orqali axborotga bo'lgan qiziqishni oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqamli kutubxonalar elektron kitoblar, maqolalar,

interaktiv ma'lumotlar bazalari va multimedia resurslari orqali masofaviy va tezkor kirish imkonini yaratadi, foydalanuvchi tajribasini interaktiv va samarali qiladi. Kutubxonachilar tomonidan tashkil etilgan seminarlar, treninglar va mashg'ulotlar foydalanuvchilarning axborotni tanlash, tahlil qilish va ishlatish qobiliyatlarini mustahkamlaydi, bu esa ularning mustaqil va samarali axborot faoliyatini rivojlantiradi. Axborot madaniyati oshgan foydalanuvchilar kutubxona resurslaridan yanada oqilona foydalanadi, ilmiy va ta'limiy faoliyatni samarali amalga oshiradi, shuningdek, axborotga ongli yondashuvni shakllantiradi. Shu tarzda, kutubxonalar foydalanuvchilarning ilmiy, ta'limiy va madaniy ehtiyojlarini qondirishda nafaqat resurs taqdim etuvchi, balki axborot madaniyatini rivojlantiruvchi muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Foydalanuvchi axborot madaniyatini shakllantirishda kutubxonalar nafaqat ma'lumot manbai, balki o'quvchi va foydalanuvchining axborot bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish maydoni sifatida ham xizmat qiladi. An'anaviy kutubxonalar foydalanuvchilarga kitoblar, maqolalar va boshqa bosma manbalarni tahlil qilish orqali ilmiy va madaniy bilimlarni mustahkamlash imkonini beradi. Raqamli kutubxonalar esa elektron resurslar, interaktiv ma'lumotlar bazalari va onlayn xizmatlar orqali foydalanuvchilarga tezkor kirish va individual izlanish imkoniyatini yaratadi. Kutubxonachilar tomonidan o'tkaziladigan treninglar, seminarlar va interaktiv mashg'ulotlar foydalanuvchilarning axborotni topish, saralash, baholash va tizimlashtirish ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, foydalanuvchilar axborotni samarali ishlatishni o'rganib, mustaqil ilmiy faoliyatni rivojlantiradi va o'z sohalarida bilimga asoslangan qarorlar qabul qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Integratsiyalashgan kutubxona xizmatlari foydalanuvchi tajribasini oshiradi, axborotga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi va kutubxonalarni zamonaviy ta'lim va ilm-fan jarayonlarida samarali vosita sifatida taqdim etadi. Shu tarzda, kutubxonalar foydalanuvchilarning axborot madaniyati va texnologiyalarga ongli yondashuvini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanuvchi axborot madaniyatini shakllantirishda kutubxonalar muhim pedagogik va ma'rifiy vosita hisoblanadi. Ular foydalanuvchilarga axborot resurslarini tanlash, baholash, tizimlashtirish va samarali ishlatish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatini beradi. An'anaviy kutubxonalar foydalanuvchilarga kitoblar, maqolalar va ensiklopediya kabi bosma manbalarni o'rganish orqali bilim va madaniyat darajasini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli kutubxonalar elektron kitoblar, onlayn ma'lumotlar bazalari, interaktiv resurslar va multimedia materiallari orqali tezkor va qulay kirish imkoniyatini taqdim etadi, foydalanuvchilarning individual izlanishlarini qo'llab-quvvatlaydi. Kutubxonachilar tomonidan o'tkaziladigan seminarlar, treninglar va interaktiv mashg'ulotlar foydalanuvchilarning axborotni topish, tahlil qilish va ishlatish ko'nikmalarini mustahkamlaydi, bu esa ularning mustaqil va samarali axborot faoliyatini rivojlantiradi. Axborot madaniyati rivojlangan

foydalanuvchilar kutubxona resurslaridan samarali foydalanadi, ilmiy va ta'limiy faoliyatni kengaytiradi hamda axborotga ongli yondashuvni shakllantiradi. Shu bilan birga, integratsiyalashgan kutubxona xizmatlari foydalanuvchilarga bilim olish jarayonini interaktiv, samarali va qiziqarli qilish imkoniyatini beradi, bu esa kutubxonalarni zamonaviy ta'lim va ilm-fan tizimida muhim vosita sifatida taqdim etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Chowdhury, G. G. (2010). *Introduction to Digital Libraries*. Facet Publishing.
2. Alimov, Sh. (2021). *Kutubxonashunoslik va axborot madaniyati*. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
3. Suber, P. (2012). *Open Access*. MIT Press.
4. UNESCO (2020). *Libraries and Information Literacy*. Paris: UNESCO.
5. Evans, G. E., & Saponaro, M. Z. (2010). *Information Literacy and Libraries*. Libraries Unlimited.